

PRIJEDLOG KURIKULA NASTAVNOG PREDMETA POVIJEST ZA STRUKOVNE ŠKOLE U REPUBLICI HRVATSKOJ NA RAZINI 4.1. i 4.2.

5. DRUŠTVENO-HUMANISTIČKO PODRUČJE

Prema NOK-u društveno-humanističko područje pridonosi razvoju učenika kao samostalnih i odgovornih osoba, pojedinaca i građana koji će biti sposobni razumjeti i kritički promišljati položaj i ulogu čovjeka u suvremenom svijetu, aktivno sudjelovati u društvenom, kulturnom, gospodarskomu i političkomu razvoju vlastitoga društva, s posebnom odgovornošću za njegov demokratski razvoj. Upoznaju se etičko-moralne vrijednosti, vjerske i kulturne tradicije i vrijednosni sustavi – sve što tvori civilizacijski i etički temelj Europe.

Ta znanja, sposobnosti i vrijednosti pomažu vrednovanju i čuvanju povijesno-kulturne baštine Republike Hrvatske i nacionalnoga identiteta u vremenu velikih promjena i pluralizma, razumijevanju i poštivanju drugih i drugačijih te sudjelovanju u društvenom životu.

Struktura područja: Povijest, Etika, Katolički vjeronauk, Pravoslavni vjeronauk, Islamski vjeronauk, Politika i gospodarstvo, Psihologija, Sociologija.

PRIJEDLOG KURIKULA NASTAVNOG PREDMETA POVIJEST ZA STRUKOVNE ŠKOLE U REPUBLICI HRVATSKOJ NA RAZINI 4.1. i 4.2.

A. SVRHA I OPIS PREDMETA

Nastava Povijesti u strukovnom obrazovanju upire se na vještine povijesnog mišljenja koje je učenik stekao tijekom osnovnoškolskog obrazovanja. Iako je strukovno obrazovanje po naravi heterogeno, nastava Povijesti jedinstvena je za sve učenike ovisno o razini srednjoškolskog strukovnog programa. Povijest je humanistička znanost. Nastava Povijesti proizlazi iz povijesti kao znanosti čiji je temeljni izričaj uspostava narativa kroz pisanje smislenog teksta. Tijekom rada na didaktičko-metodički primjereno oblikovanim i pripremljenim tekstovima, što podrazumijeva kritičko čitanje, prepoznavanje ključne problematike i interpretaciju pročitanog, učenik na nastavi Povijesti razvija i unaprjeđuje temeljne jezične vještine i vještinu apstrakcije. Usavršavanjem govornih vještina i vještina prepoznavanja problematike učenik stječe osnovne intelektualne alate koji su nužni za smisleno i učinkovito funkcioniranje u društvu.

Za vrijeme srednjoškolskog obrazovanja učenik sukladno svojoj dobi prolazi intenzivan put fizičkog, emocionalnog i intelektualnog razvoja. Tijekom tog procesa postaje svjesniji svoje bliže i dalje okoline, a zahvaljujući različitim utjecajima upoznaje se s procesima funkcioniranja svoga naselja, regije, države pa sve do globalnih političkih, gospodarskih te društvenih, kulturoloških i drugih kretanja. Postaje svjestan da su suvremeni društveni, gospodarski, politički i drugi odnosi nastali kao rezultat dugotrajnog razvoja. Pri tome nastava Povijesti kao najsustavniji oblik prenošenja povijesnih znanja i vještina ima odlučujuću ulogu osposobiti srednjoškolca za kritički pristup povijesnim procesima. Stoga u okviru suvremenog okruženja nastava Povijesti omogućava učeniku prepoznavati i razumijevati slojevitost povijesnih procesa koji su uvjetovali suvremena zbivanja. Također mu omogućuje upoznavanje i vrednovanje povijesnih fenomena u kojima učenik prepoznaje ishodišta svog kulturološkog i nacionalnog identiteta. Prateći kroz nastavu Povijesti problematiku razvoja društva, demokracije (i drugih političkih sustava), gospodarstva, energetike, ratova, migracija i mnogih drugih fenomena u prošlosti učenik osvještava njihovu povezanost i utjecaje na suvremeno stanje.

Svrha nastave Povijesti u strukovnom obrazovanju je daljnji razvoj sposobnosti razumijevanja povijesnih procesa u sklopu pet područja ljudske aktivnosti: društveno, gospodarsko, znanstveno-tehnološko, političko i ideološko-religijsko-kulturno. Učeci Povijest učenik razvija temeljne vještine razmatranja konteksta i sagledavanje događaja iz različitih perspektiva. Na temelju takvog pristupa stvara mišljenja i pažljivo donosi zaključke na utemeljenim pretpostavkama. Stjecanje temeljnih povijesnih znanja prijeko je potreban preduvjet za takav rad. Tijekom osnovnoškolskog obrazovanja učenici su razvili vještine potrebne za uporabu tehničkih koncepata predmeta Povijesti: vrijeme i prostor, uzroci i posljedice, kontinuiteti i promjene, rad s povijesnim izvorima, povijesna perspektiva te usporedba i sučeljavanja. Isti su koncepti u prikladnom okviru nužni i primjenjivi u nastavi Povijesti u strukovnom obrazovanju.

Postajući svjesniji osobne uloge u društvu učenik razvija potrebu zauzimanja stavova o fenomenima s kojima se susreće. Na temelju znanja i vještina stečenih kroz nastavu Povijesti učenik se kao odgovoran politički subjekt lakše, smislenije i angažiranije uključuje u društveni život lokalne zajednice. Kao aktivni građanin prepoznaje vrijednost solidarnosti, kritički promišlja o društvu, spreman je sudjelovati u gospodarstvu i doprinositi dobrobiti zajednice. Pri tome nastava Povijesti razvija svijest o potrebi cjeloživotnog učenja i daljnjeg razvoja kompetencija. To su preduvjeti na putu sazrijevanja učenika kao građanina koji je sposoban prepoznati problematiku održivog razvoja i razviti potrebu osobnog doprinosa razvoju demokratske kulture, socijalne kohezije i uključivosti.

B. ODGOJNO-OBRAZOVNI CILJEVI UČENJA I POUČAVANJA

Cilj nastave povijesti je razviti kod učenika vještinu povijesnog mišljenja. Vještina povijesnog mišljenja ogleda se u vještini prepoznavanja problematike odnosno postavljanja problemskog pitanja što dalje podrazumijeva razvijanje i ovladavanje nizom drugih vještina na temelju kojih učenik razvija svijest o povijesti i razumijevanje povijesnih procesa. Temeljna vještina na koju se nadograđuju sve druge vještine je poznavanje povijesnih sadržaja u prostoru i vremenu. To ne podrazumijeva da učenik izolirano poznaje činjenice i plošno ih povezuje na kronološkoj crti. Radi se o strukturiranom povezivanju povijesnih sadržaja preko kojih učenik ovladava dubinom prošlosti. To je dugotrajan proces stjecanja vještina poznavanja povijesnih sadržaja koji se

razvija i stječe tijekom cijelog procesa nastave Povijesti. Taj proces ostvaruje se korištenjem prikladne stručne terminologije i koncepata pomoću kojih učenik povezuje povijesne sadržaje.

Na nastavi Povijesti učenik vještinu povijesnog mišljenja razvija pod vodstvom nastavnika na didaktički prikladno napisanim tekstovima, odabranim povijesnim izvorima, kartama i drugim pomoćnim audio-vizualnim materijalima. Pri tome učenik primjenjuje specifične metodološke postupke analize nastavnih materijala. Na taj način razvija metodološke vještine koje mu omogućuju prepoznavanje konstruiranja povijesnog narativa, sagledavanje njegove multiperspektivnosti (vremenska, prostorna, nacionalna, kulturološka i druge uvjetovanosti nastanka povijesnog narativa) i multikauzalnosti (složena uzročno-posljedična povezanost povijesnog sadržaja).

Što se tiče vještine poznavanja povijesnih sadržaja na nastavi Povijesti u strukovnim školama, naglasak je na nacionalnoj povijesti u europskom i globalnom kontekstu. Stjecanje navedenih vještina omogućit će učeniku suvremeno oživotvorenje vještine povijesnog mišljenja na način da će mu pomagati u razvijanju vještine orijentacije, odnosno snalaženja u suvremenim procesima čije će ishode sagledavati kao povijesno uvjetovane. Na toj će osnovi temeljiti osobni, duhovni i stručni integritet, pripadnost kulturološkom i nacionalnom nasljeđu i razvijati svijest o brizi za oblikovanje mogućih budućih procesa.

Učenik tijekom nastave Povijesti u strukovnim školama razvija vještine:

a. U povijesnim razdobljima koje proučava razumije korijene i razvoj hrvatske povijesti u europskom i svjetskom kontekstu kroz društveni, gospodarski, znanstveno-tehnološki, politički i ideološko-religijsko-kulturni razvoj. Stječe vještinu poznavanja najvažnijih povijesnih sadržaja predviđenih temama kurikula. Pritom se koristi prikladnom terminologijom te shvaća sadašnjost kao posljedicu povijesnoga razvoja društva.

b. Razumije važnost očuvanja zavičajne, nacionalne i šire kulturne, povijesne, industrijske i duhovne baštine te važnost izgrađivanja osobnog integriteta i nacionalnog identiteta koji se ostvaruje u brizi za osobnim doprinosom općem dobru Republike Hrvatske.

c. Sagledava povijesne procese kroz koncepte u nastavi Povijesti: vrijeme i prostor, uzroci i posljedice, kontinuiteti i promjene, rad s povijesnim izvorima, povijesna perspektiva te usporedbe i sučeljavanja. U radu s različitim vrstama povijesnog gradiva razvija sposobnost pristupa tradicionalnim i novim oblicima medija, razumijevanja medija i interakcije s njima te razumijevanja uloge i funkcija medija u društvu.

d. Prepoznaje problemska pitanja na temelju jasno zadanih kriterija, dostupnih didaktički prikladno pripremljenih materijala pri čemu uspostavlja razliku između povijesnog narativa određenog medija i ostalih vrsta.

e. Poznaje ciljeve, vrijednosti i politike društvenih i političkih pokreta, poznaje europske integracije i razumije različitost kulturoloških i političkih identiteta u Europi i svijetu.

f. Primjenjuje vještine kritičkog mišljenja, rješavanja problema, vještine argumentiranja i konstruktivnog sudjelovanja u aktivnostima zajednice, razvija radne navike, samostalnost, odgovornost, stvaralaštvo i samopouzdanje te otvorenost za cjeloživotno učenje.

g. Koristi se znanjem i vještinama stečenim učenjem Povijesti kako bi ostvario osobni razvoj te gospodarski i opći razvoj društva te odgovorno bio uključen u život zajednice.

C. STRUKTURA - ORGANIZACIJSKA PODRUČJA PREDMETNOGA KURIKULA/DOMENE

Proučavanje slojevitosti ljudskog djelovanja zbog didaktičko-metodičkih razloga u nastavi povijesti usmjerena je prema sljedećim domenama: ***društvo, ekonomija, znanost i tehnologija, politika te filozofsko-religijsko-kulturno područje***. Učenik je tijekom osnovnoškolskog obrazovanja kroz nastavu Povijesti osvijestio navedena područja ljudskog djelovanja u prošlosti. Postajući tijekom adolescentskog doba svjesniji suvremenog okruženja učenik ih prepoznaje kao aspekte koji su u stalnom prožimanju te čine cjelinu funkcioniranja ljudskog društva u prošlosti i sadašnjosti. Predmetni kurikulum nastave Povijesti za srednje strukovno obrazovanje pretpostavlja nastavak proučavanja povijesnih sadržaja prema navedenim područjima. No, pri tome predložene teme povijesnih sadržaja nisu izravno podijeljene prema područjima. Tematske cjeline zadane su kronološki, ali s prepoznatljivom uputom na proučavanje povijesnih sadržaja prema područjima.

A.Društvo

Svi aspekti ljudskog djelovanja ostvaruju se i proizlaze iz društvenosti. Tako se proučavanje raznih grana povijesti uvijek svodi pod zajednički nazivnik društvene povijesti. Iz psiholoških pretpostavki društvene afirmacije i formiranja identiteta učenik adolescent prepoznaje svoj osobni položaj u suvremenom društvu. Proučavanje povijesti društva omogućuje mu uvid u procese razvoja slojevitih društvenih odnosa kroz prošlost koji su se odvijali pod utjecajem gospodarskih, političkih, religijskih, kulturoloških, ekohistorijskih i ideoloških prilika. Prepoznajući kontinuitete i promjene društvenih odnosa u prošlosti učenik kritički promatra suvremene društvene fenomene.

B.Ekonomija

Strukovno obrazovanje usmjereno je prema specifičnim gospodarskim granama bilo da se radi o proizvodnji, uslugama ili raznim oblicima logističke potpore gospodarstvu. Proučavanje povijesti gospodarskih odnosa omogućuje učeniku praćenje razvoja pojedinih grana gospodarstva u prošlosti. Upoznajući odnose u gospodarstvu razvija kritički odnos prema društvenim i političkim promjenama koje su se razvijale kao posljedica gospodarskih tijekova. Uvidom u globalne i one regionalne trgovačko-gospodarske odnose učenik postaje svjestan ishodišta suvremenog gospodarstva i njegova razvoja kroz povijest i uloge u svijetu.

C.Znanost i tehnologija

Suvremeni pristup znanosti i tehnologiji proizlazi iz svijesti o njihovom permanentnom napretku i usavršavanju. Takav koncept temelji se na intenzivnom razvoju znanosti i tehnologije tijekom posljednja dva i pol stoljeća. Poznavanjem gospodarskih, društvenih i političkih odnosa učenik stječe uvid u preduvjete razvoja znanosti u modernom i suvremenom društvu. Prateći znanstvena otkrića, koja su omogućila usavršavanje tehnologije i tehnoloških procesa, učenik razvija svijest o njihovom utjecaju na političke, gospodarske, ali i na kulturološke, religijske i druge odnose u društvu.

D. Politika

Svako je društvo kroz povijest stvaralo razne oblike udruživanja prema određenim pravilima. Instituti, institucije i uprava ono su što povijest prepoznaje i proučava kao političke fenomene u društvu. Proučavanje političkih tvorevina i njihov međuodnos omogućuje učeniku uvid u političke kontinuitete i diskontinuitete koji nastaju pod utjecajem gospodarskih, kulturoloških, religijskih, ideoloških i drugih odnosa, a manifestiraju se u sukobima (bilo unutarnjim ili vanjskim) i traženjima uvjeta za postizanje mira i pravednijih odnosa između različitih društvenih skupina unutar iste političke zajednice ili između zasebnih političkih subjekata.

E. Filozofsko-religijsko-kulturno područje

Suvremeni identiteti temelje se na raznim ideološkim, kulturološkim i religijskim pripadnostima. Stvaralaštvo ljudskoga duha u umjetnosti, znanosti, religiji te političkim, filozofskim i ideološkim sustavima uvijek je u povijesti bilo dio i proizlazio je iz ukupnih društvenih odnosa. Iz tih su područja proizlazili vrijednosni sustavi koji su predstavljali temelje identiteta pojedinca i zajednice te utjecali na sva ostala područja ljudskog djelovanja. Upoznajući se sa svojom duhovnom tradicijom te kulturološkim, religijskim i idejnim sustavom vrijednosti drugih učenik postaje svjestan različitosti njihovih povijesnih uvjetovanosti. To mu omogućuje prepoznavanje i štovanje različitih kulturoloških tradicija i njihovih kreativnih ostvarenja na svim područjima stvaralaštva.

Slika 1. Domene u kurikulu predmeta Povijest (KURIKULI I MODULI OPĆEOBRAZOVNIH PREDMETA U SREDNJIIM STRUKOVNIM ŠKOLAMA NA RAZINAMA 4.1. I 4.2. _SLIKE)

Koncepti u nastavi povijesti

Za uopćavanje, grupiranje i kategorizaciju informacija, događaja i procesa u nastavi P ovijesti srednjoškolskog strukovnog obrazovanje koriste se dvije vrste koncepata koje je učenik razvijao prema kurikulu nastave P ovijesti za osnovnoškolsko obrazovanje. Prvi se definiraju kao temeljni povijesni pojmovi, suštinski koncepti ili koncepti prvog reda (npr. građanski rat, imperijalizam, kolonijalizam, nacionalizam, reforma, modernizacija).

U nastavi P ovijesti koriste se i tehnički koncepti ili koncepti drugog reda. Pomoću njih se razumijeva kako se konstruira povijesni narativ i sagledavaju procesi u prošlosti. Ovi se koncepti shvaćaju kao apstrakcije koje se koriste za uopćavanje informacija, stvaranje veza i obrazaca te razlikovanje kategorija i potkategorija te se mogu primijeniti na bilo koju povijesnu temu ili sadržaj. Tehnički koncepti doprinose razvoju kritičkog povijesnog mišljenja. Tijekom

poučavanja u redovnoj nastavi, u koju su uključeni učenici različitih sposobnosti, naglasak se stavlja na razvoj vještina kroz uporabu sljedećih tehničkih koncepata: vrijeme i prostor; uzroci i posljedice; kontinuiteti i promjene; rad s povijesnim izvorima; povijesna perspektiva; usporedba i sučeljavanje. Tehničke koncepte valja tijekom procesa poučavanja i učenja učestalo kombinirati i osvještavati ih jer se na taj način razvija konvergentno i divergentno mišljenje.

Vrijeme i prostor

Ovo je osnovni koncept unutar kojeg se razvija vještina povijesnog mišljenja: izgrađuje se predodžba tijeka, slijeda i trajanje događaja i procesa u prošlosti. Bez vremenskog okvira ne mogu se razumjeti prošlost i sadašnjost niti istražiti odnosi među događajima. Učenici će stoga tijekom učenja Povijesti usvojiti opći vremenski okvir (povijesna razdoblja) te osnove računanja vremena. Koristit će se rječnikom kojim se opisuje tijek vremena, smještati događaje, osobe i pojave u odgovarajuća razdoblja; razumjet će konstruktivnu prirodu različitih periodizacija te propitivati značenja pripisana događajima koji su označeni kao razdjelnice. Fizički prostor uvjetuje ukupnost odnosa i razvoja određene društvene zajednice na svim područjima djelovanja. Širenje prometnih mreža, ideja, proizvoda, bolesti, migracije ljudi i sl. također su duboko povezani s geografskom prostorom i njegovim osobinama. Stoga koncept prostora podrazumijeva složene odnose čovjeka i prirodne sredine koja ga okružuje.

Uzroci i posljedice

Konceptom uzroka i posljedica objašnjavaju se čimbenici koji su doveli do pojedinih povijesnih događaja, pojava i procesa. Ovim se konceptom objašnjava zašto su se događaji zbili tako kako jesu, kako jedna pojava vodi drugoj te zašto jedan događaj može imati višestruke uzroke i posljedice. Učenici razlikuju uzroke, povod i posljedice te objašnjavaju kategorije uzroka. Uočavaju izravno navedene uzroke i posljedice ili zaključuju o njima kada nisu izravno izrečeni. Razumiju da su neki uzroci i posljedice važniji od drugih oko čega postoje različita gledišta.

Kontinuitet i promjena

Prepoznajući kontinuitete povijesnog razvoja učenik razumijeva dugi proces prenošenja nasljeđa u određenom društvu. Nasuprot kontinuitetu promjene, koje se prepoznaju, znakovi su prekida s tradicijom. Učenici proučavaju promjene u vremenu, ali i ono što ostaje isto ili se razvija postupno u društvu (institucije, instituti, politički sustavi, vrijednosti, načini života određenih društvenih skupina). Objašnjavanje ritma promjena također je važno: neke su promjene spore i postupne, dok su druge (ratovi, revolucije, gospodarske krize) brze i burne te uzrokuju iznenadne poremećaje i promjene u društvu. Učenje o ovom konceptu obuhvaća razumijevanje obilježja nekog razdoblja te procjenjivanje u kojoj su mjeri određene pojave značile promjenu za tadašnje ljude. Nadalje, učenici moraju razumjeti da promjene ne znače uvijek i napredak. Pojam napretka nosi sa sobom određeno vrednovanje, vezano uz vrijednosti koje se od jednog do drugog društva ili kulture mogu razlikovati.

Rad s povijesnim izvorima

Koraci u učenju ovog koncepta za učenike podrazumijevaju korištenje različitih vrsta povijesnih izvora, razumijevanje značenja izvora u proučavanju prošlosti te oblikovanje odgovora koji uključuju tumačenje izvora. Učenici uče analizirati i vrednovati izvore, postavljaju pitanja o vremenu, mjestu i okolnostima njihova nastanka te o autoru, njegovim gledištima i namjerama. Pretpostavka svrsishodnog rada s povijesnim izvorima u srednjoškolskom strukovnom obrazovanju jest da moraju biti didaktičko-metodički odabrani i prezentirani sukladno stečenim vještinama učenika. Učeći o izvorima, učenik upoznaje važnost i ulogu kulturno-povijesne baštine te ustanova primjerice, arhivi, muzeji, knjižnice, koje čuvaju takvu baštinu.

Povijesna perspektiva

Koncept povijesne perspektive omogućuje učeniku sagledavanje prošlosti uvažavajući vremenski i društveni kontekst razdoblja koje proučava. Razvijajući uvid u povijesnu perspektivu učenik će identificirati načine djelovanja pojedinaca i zajednica u različitim razdobljima u kontekstu vremena i prostora njihova odvijanja te ih neće vrednovati iz perspektive suvremenosti. Također će odrediti u kojoj je mjeri pojava ili proces iz prošlosti reprezentativan za brojne pojedince i/ili skupine u prošlosti. Učenik će moći objasniti suvremena zbivanja prema tumačenju događaja u prošlosti te kakvu je važnost određena pojava ili proces imala za društvo u prošlosti, a kakvu ima u suvremenosti.

Usporedba i sučeljavanje

Koncept usporedbe i sučeljavanja omogućuje da se povijesni događaji, pojave i procesi, te djela ljudskog stvaralaštva bolje razumiju i objasne stavljajući ih u kontekst u kojem se mogu ocijeniti i interpretirati. Usporedbom se uočavaju njihove sličnosti, zajednička obilježja ili međusobne različitosti i utjecaji. Usporedbom svrstavamo događaje, pojave i procese te djela ljudskog stvaralaštva u skupine (klasifikacija) što nam omogućuje formuliranje općih zaključaka i povijesnih generalizacija.

D. ODGOJNO-OBRAZOVNI ISHODI, SADRŽAJI I RAZINE USVOJENOSTI

U tablicama su odgojno-obrazovni ishodi označeni kratkom oznakom nastavnoga predmeta – POV. Uz oznaku predmeta dodaje se oznaka SSŠ za odgojno-obrazovne ishode u srednjim strukovnim školama. Primjerice, kratica POV SSŠ A.1.1. označava redom: Povijest, srednja strukovna škola, domena kojoj ishod pripada (A – Društvo, B – Ekonomija, C – Znanost i tehnologija, D – Politika, E – Filozofsko-religijsko-kulturno područje), razred srednje strukovne škole te redni broj odgojno-obrazovnog ishoda koji se poučava u sklopu navedene domene. Predmetni odgojno-obrazovni ishodi u svakoj su domeni konkretizirani i razrađeni, naznačujući opseg i dubinu nastavnih sadržaja koje bi trebao obuhvatiti nastavni proces. Pri izradi Godišnjeg izvedbenog kurikula i obradi nastavnih sadržaja preporuča se držati kronološkog slijeda, kao jedne od temeljnih postavki povijesne znanosti i nastave Povijesti. U tu svrhu nakon tablice s odgojno-obrazovnim ishodima donosi se preporuka nastavnih sadržaja složenih po temama kronološkim slijedom, koje su, zajedno s oznakama domena kojima pripadaju prikazane i u

grafičkom obliku. Svaki nastavnik, neovisno o predloženim sadržajima, može na temelju obaveznih ishoda formirati vlastite sadržaje i način ostvarenja ishoda.

U sklopu svake domene predlažu se i izborne teme, kao nadopuna propisanim ishodima.

Za svaki odgojno-obrazovni ishod određen je pokazatelj usvojenosti odgojno-obrazovnih ishoda na razini »dobar« koji služi kao okvir za procjenu usvojenosti i razumijevanja dubine i širine pojedinoga ishoda na kraju razreda.

Nastava Povijesti u strukovnim školama prati strukturu učenja prema domenama, s težištem na novijoj i suvremenoj povijesti hrvatskog naroda u europskom i svjetskom kontekstu koja se uči na razini 4.1., i poučava dva sata tjedno u 1. razredu srednje strukovne škole. Na razini 4.2. težište je na povijesti hrvatskog naroda u europskom i svjetskom kontekstu od srednjeg vijeka do suvremene povijesti, a poučava se po jedan sat tjedno u 1., 2. i 3. razredu srednje strukovne škole.

Nastavni sadržaji poučavaju se kao nadogradnja na temeljna znanja iz osnovne škole.

Povijest, jedna godina učenja, dva sata tjedno, 4 CSVET-a, razina 4.1.

A. Društvo		
Odgojno-obrazovni ishodi	Razrada ishoda	Odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar« na kraju razreda
<p>POV SSŠ A.1.1.</p> <p><i>Objašnjava</i> promjene u hrvatskom društvu i svakodnevici od prosvjetiteljstva do modernog doba u europskom i svjetskom kontekstu.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - <i>klasificira</i> reforme prosvijećenog apsolutizma u Hrvatskoj; - <i>identificira</i> promjene u demografiji, školstvu, zdravstvu i javnoj upravi u Hrvatskoj od sredine 18. do kraja 19. stoljeća; - <i>navodi</i> primjere utjecaja Prvog svjetskog rata na hrvatsko društvo i svakodnevicu; - <i>objašnjava</i> utjecaj totalitarnih režima na razvoj društava i život ljudi u Europi i Hrvatskoj tijekom 20. stoljeća; - <i>objašnjava</i> društvena kretanja u Hrvatskoj u dvije jugoslavenske državne 	<ul style="list-style-type: none"> - <i>navodi</i> reforme prosvijećenih apsolutista, primjere društvenog razvoja u 19. stoljeću, primjere ratnih utjecaja na svakodnevni život ljudi u Prvom svjetskom ratu i Domovinskom ratu te <i>opisuje</i> društvene promjene na hrvatskim prostorima u doba jugoslavenskih državnih zajednica i utjecaje totalitarnih režima na razvoj društva i svakodnevicu.

	<p>zajednice;</p> <p>- <i>istražuje</i> posljedice ratnih zbivanja u Domovinskom ratu za civilno stanovništvo i društvo te ulogu medija u Domovinskom ratu.</p>	
--	---	--

Sadržaji za ostvarivanje odgojno-obrazovnih ishoda:

Navedeni prema temama i domenama nakon tabličnog prikaza.

Preporuke za izborne teme:

Migracije od starog vijeka do danas – uzroci, posljedice, primjeri

Temeljni procesi hrvatskog srednjovjekovlja

Žene i djeca od kraja 18. stoljeća do modernog doba

Građanske slobode i ljudska prava u 20. i 21. stoljeću

Svakodnevica, zabava, moda, kultura i sport tijekom 20. stoljeća

Globalizacijski trendovi i hrvatsko društvo

B. Ekonomija

Odgojno-obrazovni ishodi	Razrada ishoda	Odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar« na kraju razreda
<p>POV SSŠ B.1.1.</p> <p><i>Uspoređuje</i> gospodarske aktivnosti i tehnološke dosege u hrvatskim zemljama s obzirom na europski i svjetski kontekst od 18. do 20. stoljeća te njihov utjecaj na svakodnevni život ljudi.</p>	<p>- <i>kategorizira</i> probleme i dosege u industrijalizaciji hrvatskih zemalja tijekom 18. i 19. stoljeća te ih <i>uspoređuje</i> s odabranim primjerom/primjerima iz europskog gospodarstva;</p> <p>- <i>opisuje</i> gospodarske modele i strategije u razdoblju između dvaju svjetskih ratova i nakon Drugog svjetskog rata u svijetu i Hrvatskoj te njihov utjecaj na svakodnevni život;</p> <p>- <i>objašnjava</i> ekonomske uzroke iseljavanja iz hrvatskih zemalja</p>	<p>- <i>opisuje</i> industrijalizaciju hrvatskih zemalja tijekom 19. stoljeća, utjecaj gospodarskih aktivnosti na svakodnevicu u 20. stoljeću te utjecaj gospodarskih problema na krizu i raspad socijalističke Jugoslavije.</p>

	tijekom 19. i 20. stoljeća; - <i>izdvaja</i> gospodarske uzroke jugoslavenske krize 1980-ih.	
--	---	--

Sadržaji za ostvarivanje odgojno-obrazovnih ishoda:

Navedeni prema temama i domenama nakon tabličnog prikaza.

Preporuke za izborne teme:

Trgovci i promet u srednjem vijeku

Gospodarstva srednjovjekovnih dalmatinskih komuna

Utjecaj gospodarstva na kulturni, umjetnički i znanstveni razvoj

Kolonije – preduvjet gospodarske moći?

Pojava i razvoj potrošačkog društva

Gospodarski modeli i strategije u 20. stoljeću

C. Znanost i tehnologija

Odgojno-obrazovni ishodi	Razrada ishoda	Odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar« na kraju razreda
POV SSŠ C.1.1. <i>Ocjenjuje</i> utjecaj tehnološkog i znanstvenog napretka od 19. do 21. stoljeća na sveukupni razvoj hrvatskih zemalja, Europe i svijeta.	- <i> vrednuje</i> ulogu cestovnog, željezničkog i vodenog povezivanja hrvatskih zemalja u njihovoj sveukupnoj integraciji tijekom 18. i 19. stoljeća; - <i>uspoređuje</i> tehnološki napredak hrvatskih zemalja od sredine 18. do početka 21. stoljeća s tehnološkim napretkom Europe i svijeta u istom razdoblju; - <i>izdvaja</i> primjere hrvatskih znanstvenih dostignuća od sredine 18. stoljeća do početka 21. stoljeća; - <i>objašnjava</i> utjecaj tehnološkog napretka u 20. i	- <i>objašnjava</i> primjere tehnološkog i znanstvenog napretka u Hrvatskoj, Europi i svijetu te utjecaj tehnološkog i znanstvenog napretka na svakodnevni život ljudi.

	početkom 21. stoljeća na svakodnevni život ljudi.	
<i>Sadržaji za ostvarivanje odgojno-obrazovnih ishoda:</i>		
Navedeni prema temama i domenama nakon tabličnog prikaza.		
<i>Preporuke za izborne teme:</i>		
Poznati hrvatski izumitelji kroz povijest		
Tehnologija i izumi od prapovijesti do početka industrijalizacije		
Vojna tehnologija tijekom prošlosti		
Putovanja i otkrića novih svjetova		
Tehnološke revolucije u 20. i na početku 21. stoljeća		
Hrvatska na pragu industrije 4.0		
D. Politika		
Odgojno-obrazovni ishodi	Razrada ishoda	Odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar« na kraju razreda
POV SSŠ D.1.1. <i>Objašnjava politički razvoj hrvatskih zemalja od 19. do početka 21. stoljeća.</i>	<ul style="list-style-type: none"> - <i>izdvaja</i> temeljne političke procese u Hrvatskoj tijekom 19. stoljeća; - <i>opisuje</i> položaj hrvatskih zemalja u jugoslavenskim državnim zajednicama između dvaju svjetskih ratova i nakon Drugog svjetskog rata imajući u vidu kontekst europskih i svjetskih zbivanja; - <i>razlikuje</i> dva smjera političkog razvoja u Hrvatskoj tijekom Drugog svjetskog rata; - <i>klasificira</i> uzroke krize u Jugoslaviji 1980-ih te uzroke Domovinskog rata; - uz pomoć povijesnog zemljovida <i>objašnjava</i> srpsku i 	<ul style="list-style-type: none"> - <i>prepoznaje</i> temeljne političke procese u Hrvatskoj, Europi i svijetu od 19. do početka 21. stoljeća, <i>opisuje</i> razvoj Hrvatske tijekom Drugog svjetskog rata te <i>navodi</i> uzroke jugoslavenske krize i Domovinskog rata kao i glavne oslobodilačke operacije Hrvatske vojske.

	<p>crnogorsku agresiju na Republiku Hrvatsku te oslobodilačke operacije Hrvatske vojske;</p> <p>- <i>opisuje</i> političku i gospodarsku integraciju u Europi nakon Drugog svjetskog rata te put Hrvatske prema međunarodnim integracijama.</p>	
<p>POV SSŠ D.1.2.</p> <p><i>Objašnjava</i> modalitete vladanja i posljedice zločinačkog djelovanja totalitarnih režima u Europi i Hrvatskoj.</p>	<p>- <i>uspoređuje</i> metode vladanja i postupke tri totalitarna režima u 20. stoljeću u Europi i Hrvatskoj;</p> <p>- <i>zaključuje</i> o posljedicama holokausta u Drugom svjetskom ratu u Europi i Hrvatskoj;</p> <p>- <i>obrazlaže</i> ulogu i postupke totalitarnog režima u Nezavisnoj Državi Hrvatskoj vezano uz holokaust, rasne zakone te progone na nacionalnoj, vjerskoj i političkoj osnovi;</p> <p>- <i>izdvaja</i> zločinačke postupke komunističkog režima u Hrvatskoj krajem Drugog svjetskog rata i u poraću.</p>	<p>- <i>navodi</i> tri totalitarna društvena sustava u 20. stoljeću, <i>prepoznaje</i> modalitete njihove vladavine te <i>opisuje</i> posljedice zločinačkog djelovanja totalitarnih režima u Drugom svjetskom ratu i u poraću u Europi i Hrvatskoj.</p>

Sadržaji za ostvarivanje odgojno-obrazovnih ishoda:

Navedeni prema temama i domenama nakon tabličnog prikaza.

Preporuke za izborne teme:

Hrvatska između europskog Istoka i Zapada u srednjem vijeku

Hrvati i Venecija od ranog srednjeg vijeka do kraja 18. stoljeća

Posljedice osmanskog širenja na hrvatske prostore

Hrvati i Habsburgovci do oslobođenja od Osmanlija

Hrvatska u kontekstu suvremenih kriza

Aktualna pitanja i izazovi u suvremenim globalnim odnosima

E. Filozofsko-religijsko-kulturno područje

Odgojno-obrazovni ishodi	Razrada ishoda	Odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar« na kraju razreda
<p>POV SSŠ E.1.1.</p> <p><i>Tumači</i> jezična i kulturna pitanja u kontekstu integrativnih procesa u hrvatskim zemljama, znanstvene dosege u Hrvatskoj u 19. i 20. stoljeću te probleme vjerskih zajednica u socijalističkoj Jugoslaviji.</p>	<ul style="list-style-type: none">- <i>opisuje</i> ciljeve i tijek hrvatskog narodnog preporoda te njegovo značenje za jezičnu i kulturnu integraciju hrvatskih zemalja u 19. stoljeću;- <i>primjerima ilustrira</i> znanstvene i umjetničke dosege u Hrvatskoj u 19. i 20. stoljeću;- <i>povezuje</i> književna i umjetnička djela s povijesnim procesima u Hrvatskoj u 19. i 20. stoljeću;- <i>opisuje</i> jezične, kulturne i religijske probleme Hrvata u socijalističkoj Jugoslaviji;- <i>istražuje</i> kulturu sjećanja u modernoj Hrvatskoj i <i>povezuje</i> je s konkretnim povijesnim događajima.	<ul style="list-style-type: none">- <i>opisuje</i> zalaganja Hrvata za jezičnu i kulturnu integraciju tijekom 19. i 20. stoljeća, znanstvene i umjetničke dosege na hrvatskim prostorima u istom razdoblju te položaj Katoličke Crkve u socijalističkoj Jugoslaviji.- <i>pronalazi</i> primjere kulture sjećanja u modernoj Hrvatskoj.

Sadržaji za ostvarivanje odgojno-obrazovnih ishoda:

Navedeni prema temama i domenama nakon tabličnog prikaza.

Preporuke za izborne teme:

Antička i ranokršćanska baština na hrvatskom prostoru

Hrvatska kulturna baština od predromanike do baroka

Kršćanstvo u krizi – reformacija, katolička obnova i vjerski ratovi u Europi

Umjetnost u službi vladara kroz povijest

Odraz povijesnih događaja u djelima umjetnika i književnika (primjeri)

Postmodernizam u Hrvatskoj – umjetnost u službi države ili pojedinca

SADRŽAJI ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA RASPOREĐENI PREMA TEMATSKIM CJELINAMA I DOMENAMA

(kratice domena: D – Društvo, E – Ekonomija, ZiT – Znanost i tehnologija, P – Politika, FRK – Filozofsko-religijsko-kulturno područje)

I. HRVATSKA U DOBA OBLIKOVANJA NACIJA I NACIONALNIH DRŽAVA

1. Prosvjetiteljstvo i reforme prosvijećenog apsolutizma u hrvatskim zemljama
2. Industrijalizacija hrvatskih zemalja u 18. i 19. stoljeću – problemi i dosezi
3. Prometno povezivanje hrvatskih zemalja u 18. i 19. stoljeću kao temelj kulturnog i političkog ujedinjenja
4. Školstvo, zdravstvo, demografija i javna uprava u Hrvatskoj u 18. i 19. stoljeću
5. Jezična, kulturna i nacionalna integracija hrvatskih zemalja u 19. stoljeću
6. Buđenje parlamentarizma i temeljni politički procesi u Hrvatskoj 19. stoljeća (pregled)
7. Hrvatska kultura i znanost u kontekstu europskog 19. stoljeća
8. Hrvatsko društvo u vihoru Prvog svjetskog rata

II. HRVATI I HRVATSKA U MEĐURATNOM RAZDOBLJU

9. Hrvatske zemlje u Kraljevstvu/Kraljevini SHS
10. „Hrvatsko pitanje“ u Kraljevini Jugoslaviji
11. Hrvatsko gospodarstvo međuratnog razdoblja u europskom i globalnom kontekstu
12. Utjecaj industrijskog društva na svakodnevicu između dva svjetska rata u svijetu i Hrvatskoj
13. Odjeci modernizma u hrvatskoj umjetnosti i kulturi

III. STOLJEĆE TOTALITARNIH REŽIMA I HLADNOG RATA

14. Totalitarni režimi – komunizam, fašizam, nacizam

15. Hladni rat – blokovska podjela svijeta

16. Slom komunizma u istočnoj Europi

IV. HOLOKAUST I OSTALI ZLOČINI U DRUGOM SVJETSKOM RATU I U PORAĆU

17. Nürnberški zakoni – uvod u holokaust. „Konačno rješenje“ – genocid na djelu

18. Holokaust u Nezavisnoj Državi Hrvatskoj

19. Bleiburška tragedija i „križni put“

V. HRVATSKA, EUROPA I SVIJET TIJEKOM I NAKON DRUGOG SVJETSKOG RATA

20. Hrvatska u borbi protiv nacizma i fašizma u Drugom svjetskom ratu. Nezavisna Država Hrvatska.

21. Hrvatska u kontekstu geopolitičke podjele svijeta nakon Drugog svjetskog rata

22. Hrvatska u socijalističkoj Jugoslaviji – temeljni politički i društveni koncepti

23. Vjerske zajednice u socijalističkoj Jugoslaviji. Jezični i kulturni problemi Hrvata u socijalističkoj Jugoslaviji

24. Socijalističko gospodarstvo i svakodnevni život u Hrvatskoj nakon Drugog svjetskog rata

25. Hrvati u političkoj i gospodarskoj emigraciji

26. Hrvatsko proljeće - uzroci, problemi, slom

27. Hrvatska kultura, umjetnost i znanost u okviru poslijeratne Europe i svijeta

VI. HRVATSKA KAO SAMOSTALNA I SUVERENA DRŽAVA

28. Jugoslavija nakon Titove smrti – kriza i raspad

29. Višestranački izbori, referendum i osamostaljenje Hrvatske

30. Srpska i crnogorska agresija na Republiku Hrvatsku 1991./92.

31. Oslobodilačke operacije Hrvatske vojske

32. Posljedice rata za civilno stanovništvo i društvo

33. Moj zavičaj u Domovinskom ratu

34. Uloga medija u Domovinskom ratu

VII. HRVATSKA I MEĐUNARODNE INTEGRACIJE

35. Gospodarska i politička integracija u Europi nakon Drugog svjetskog rata

36. Republika Hrvatska i međunarodne integracije

37. Kultura sjećanja u modernoj Hrvatskoj

Povijest, prva godina učenja, jedan sat tjedno, 2 CSVET-a , razina 4.2.

Povijest se uči i poučava na razini 4.2. u 1., 2. i 3. razredu jedan sat tjedno. Ukupno 35 sati godišnje.

A. Društvo		
Odgojno-obrazovni ishodi	Razrada ishoda	Odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar« na kraju razreda
POV SSŠ A.1.1. <i>Učenik analizira društvene promjene i odnose između društvenih skupina u Europi i hrvatskim zemljama tijekom srednjeg i ranog novog vijeka.</i>	- <i>objašnjava</i> nastanak i razvoj staleškog društva i utjecaj velikaških rodova na društveni razvoj u hrvatskim zemljama; - <i>uspoređuje</i> društvene strukture i svakodnevni život u gradovima i selima u srednjem vijeku - <i>istražuje</i> demografske probleme hrvatskih područja 16. i 17. st.	- <i>objašnjava</i> društvene odnose i strukture u srednjovjekovnoj i ranonovovjekovnoj Europi i u hrvatskim zemljama te utvrđuje ulogu religije u društvima srednjega i ranoga novoga vijeka.
<i>Sadržaji za ostvarivanje odgojno-obrazovnih ishoda:</i>		
Navedeni prema temama i domenama nakon tabličnog prikaza.		
<i>Preporuke za izborne teme :</i>		
Djetinjstvo u hrvatskom srednjovjekovnom i ranonovjekovnom društvu		
Život u gradu u srednjem i ranom novom vijeku		
Život na selu u srednjem i ranom novom vijeku		
Život na društvenim marginama i oblici društvene solidarnosti i brige		
B. Ekonomija		
Odgojno-obrazovni ishodi	Razrada ishoda	Odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar« na kraju razreda

<p>POV SSŠ C.1.1.</p> <p><i>Učenik analizira gospodarsku dinamiku u hrvatskim zemljama tijekom srednjega i ranoga novog vijeka.</i></p>	<p>- <i>istražuje</i> temeljne značajke gospodarskog razvoja Europe i njegovog utjecaja na hrvatske zemlje u srednjem vijeku;</p> <p>- <i>izdvaja</i> gospodarske posljedice približavanja Hrvatske izvaneuropskim civilizacijama;</p> <p>- <i>istražuje</i> sličnosti i razlike društvenih promjena uzrokovanih gospodarskim razvojem grada i sela;</p> <p>- <i>objašnjava</i> gospodarske promjene u hrvatskim zemljama pod osmanskom vlašću.</p>	<p>- <i>razlikuje</i> gospodarsku organizaciju vlastelinstva i opisuje povezanost trgovine s razvojem gradova i država u srednjem i ranom novom vijeku u svijetu, Europi i hrvatskim zemljama.</p>
---	---	--

Sadržaji za ostvarivanje odgojno-obrazovnih ishoda:

Navedeni prema temama i domenama nakon tabličnog prikaza.

Preporuke za izborne teme:

Biti obrtnik u srednjem i ranom novom vijeku na prostoru Hrvatske

Poljoprivredne kulture i hrana u hrvatskom srednjovjekovlju i ranonovjekovlju

Srednjovjekovni i ranonovovjekovni sajmovi

Trgovci i promet u srednjem vijeku

Gospodarstva srednjovjekovnih dalmatinskih komuna

C. Znanost i tehnologija

Odgojno-obrazovni ishodi	Razrada ishoda	Odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar« na kraju razreda
<p>POV SSŠ D.1.1.</p> <p><i>Učenik analizira utjecaje razvoja znanosti i tehnologije na društveni i gospodarski razvoj Hrvatske tijekom srednjega i ranoga novog vijeka.</i></p>	<p>- <i>objašnjava</i> veze tehnološkog napretka i razvoja znanosti u ranome novom vijeku s gospodarskom, kulturnom i društvenom dinamikom u Hrvatskoj, Europi i svijetu;</p> <p>- <i>istražuje</i> posljedice znanstvenih, tehničkih i kulturnih otkrića na svakodnevni život 16.</p>	<p>- <i>raspravlja</i> o važnosti znanstvene misli i tehnološkog napretka u srednjem i ranom novom vijeku na hrvatskom primjeru.</p>

Sadržaji za ostvarivanje odgojno-obrazovnih ishoda:

Navedeni prema temama i domenama nakon tabličnog prikaza.

Preporuke za izborne teme:

Veliki srednjovjekovni majstori i njihova ostavština na hrvatskom srednjovjekovnom prostoru

Učenje i obrazovanje u srednjem i ranom novom vijeku u europskom i hrvatskom kontekstu

Zdravlje i bolest u srednjovjekovnim i ranonovjekovnim društvima Hrvatske i Europe

Putovanja i otkrića novih svjetova

Poznati hrvatski izumitelji do 19. stoljeća

Tehnologija i izumi od prapovijesti do početka industrijalizacije

Vojna tehnologija do početka industrijalizacije

D. Politika

Odgojno-obrazovni ishodi	Razrada ishoda	Odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar« na kraju razreda
<p>POV SSŠ B.1.1.</p> <p><i>Učenik analizira državno-politički razvoj u srednjem i ranom novom vijeku u hrvatskim zemljama.</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> - <i>zaključuje</i> o franačkom i bizantskom utjecaju na politički razvoj ranosrednjovjekovne Hrvatske; - <i>određuje</i> položaj hrvatskih zemalja u regionalnom i europskom srednjovjekovnom kontekstu; - <i>istražuje</i> dinastije i vladare koji su vladali hrvatskim zemljama; - <i>objašnjava</i> razvoj hrvatske srednjovjekovne države i njezin položaj u različitim državnim zajednicama; - <i>objašnjava</i> osmanska širenja u Europi i donosi zaključke o osmanlijskom utjecaju na razvoj hrvatskih zemalja. 	<ul style="list-style-type: none"> - <i>razlikuje</i> oblike vlasti i načine upravljanja u hrvatskim zemljama u srednjem i ranom novom vijeku te identificira vanjske utjecaje na državni razvoj hrvatskih zemalja.

Sadržaji za ostvarivanje odgojno-obrazovnih ishoda:

Navedeni prema temama i domenama nakon tabličnog prikaza.

Preporuke za izborne teme:

Križarski ratovi i srednjovjekovna Hrvatska

Srednjovjekovna bosanska država i veze sa srednjovjekovnom Hrvatskom

Dubrovačka republika

Hrvatska između europskog Istoka i Zapada u srednjem vijeku

Hrvati i Venecija od ranog srednjeg vijeka do kraja 18. stoljeća

Posljedice osmanskog širenja na hrvatske prostore

Hrvati i Habsburgovci do oslobođenja od Osmanlija

Institucije i simboli hrvatske državnosti od srednjega vijeka do 18. stoljeća

E. Filozofsko-religijsko-kulturno područje

Odgojno-obrazovni ishodi	Razrada ishoda	Odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar« na kraju razreda
POV SSŠ E.1.1. <i>Učenik obrazlaže važnost povijesti, uspoređuje različite ideje, umjetničke stilove i dostignuća srednjega i ranoga novog vijeka na prostoru Hrvatske.</i>	<ul style="list-style-type: none">- <i>opisuje</i> važnost učenja povijesti, povijesnih izvora, arheoloških iskapanja, računanja vremena i povijesnih razdoblja;- <i>ilustrira</i> primjerima doprinose i utjecaje franačke i bizantske kulture na razvoj hrvatske kulture;- <i>ilustrira</i> primjerima obilježja predromanike, romanike i gotike u Hrvatskoj;- <i>analizira</i> na primjerima razvoj renesanse i baroka u Hrvatskoj.	<ul style="list-style-type: none">- <i>navodi</i> važnosti povijesti <i>e objašnjava</i> obilježja umjetničkih stilova i kulturnih dostignuća srednjega i ranoga novog vijeka na primjerima iz Europe i s hrvatskih prostora.
POV SSŠ E.1.2. <i>Učenik analizira sukobe i prožimanja religija srednjega i ranoga</i>	<ul style="list-style-type: none">- <i>određuje</i> ulogu vjere u svakidašnjici srednjovjekovnih ljudi i donosi zaključke kako religije određuju razvoj	<ul style="list-style-type: none">- <i>opisuje</i> širenje i sukobe religija te podjele kršćanstva tijekom srednjega i ranoga novog vijeka .

novog vijeka u hrvatskim zemljama .	hrvatskog društva; - <i>istražuje</i> uzroke i posljedice protestantske reforme i katoličke obnove na hrvatskom području.	
<p><i>Sadržaji za ostvarivanje odgojno-obrazovnih ishoda:</i></p> <p>Navedeni prema temama i domenama nakon tabličnog prikaza.</p>		
<p><i>Preporuke za izborne teme:</i></p> <p>Antička i ranokršćanska baština na hrvatskom prostoru</p> <p>Glagoljica i glagoljaštvo</p> <p>Veliki crkveni raskol i njegov odjek na hrvatsko srednjovjekovno kraljevstvo</p> <p>Nastanak i značaj crkvenih redova u srednjovjekovnom društvu</p> <p>Inkvizicija</p> <p>Hrvatska kulturna baština od predromanike do baroka</p> <p>Kršćanstvo u krizi – reformacija, katolička obnova i vjerski ratovi u Europi</p> <p>Antička, srednjovjekovna i (ili) ranonovjekovna baština u mom kraju</p> <p>Mitovi o mračnom srednjem vijeku</p>		

**SADRŽAJI ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA
RASPOREĐENI PREMA TEMATSKIM CJELINAMA I DOMENAMA**

(kratice domena: D – Društvo, E – Ekonomija, ZiT – Znanost i tehnologija, P – Politika, FRK – Filozofsko-religijsko-kulturno područje)

UVOD U NASTAVU POVIJESTI U SREDNJIM STRUKOVNIM ŠKOLAMA

- a. Sadašnjost izravno ili neizravno proizlazi iz događanja u prošlosti.
- b. Povijest kao znanost i povijest kao nastavni predmet. Oblici prenošenja znanja o prošlosti.

c. Što smo naučili u osnovnoj školi: prostor i vrijeme (računanje vremena ili kronologija) kao osnovne dimenzije povijesti.

HRVATSKA U RANOM SREDNJEM VIJEKU

d. Pojava hrvatskog imena i formiranje prvih političkih zajednica.

e. Oblikovanje hrvatskog društva u 10. i 11. stoljeću: razvoj političkog, kulturološkog i religijskog identiteta pod utjecajem franačkih vladara i crkve sa zapada i bizantskog utjecaja s istoka.

f. Hrvatska predromanička kultura kao trajni vid hrvatskog identiteta kroz vijekove: glagoljica; Bašćanska ploča; predromanička arhitektura; Branimirov natpis iz Šopota; nadgrobnni natpis kraljice Jelene.

HRVATSKA U SKLOPU SREDNJOVIJEKOVNOG UGARSKO-HRVATSKOG KRALJEVSTVA

g. Hrvatska u okviru ugarske krune sv. Stjepana u 12. i 13. stoljeću za dinastije Arpadovića. Kontinuitet razvoja Hrvatske i dalmatinskih komuna. Osnutak Zagrebačke biskupije; srednjovjekovna Slavonija.

h. Vrhunac hrvatskog srednjovjekovlja u 14. stoljeću. Razvoj političke i gospodarske moći kneževa Bribirskih: od Šubića do Zrinskih – kontinuitet najveće hrvatske velikaške obitelji.

i. Osmanska osvajanja hrvatskih srednjovjekovnih krajeva u 15. i 16. stoljeću: lom društvenog, gospodarskog i političkog kontinuiteta; migracije domicilnog stanovništva prema sjeveru i zapadu Hrvatske i Europe.

HRVATSKE ZEMLJE U KONTEKSTU EUROPSKE POVIJESTI RANOG NOVOG VIJEKA (1500. – 1800. G.)

j. Humanizam i renesansa – od potrage za antičkim rimskim i grčkim djelima do naziva za epohu 15. i 16. stoljeća. Utjecaj antičkih ideja na kulturne, političke i društvene promjene u Europi.

k. Politički, gospodarski i vojni značaj novovjekovnih monarhija u Europi – primjer Habsburške Monarhije.

l. Kraljevina Hrvatska, Dalmacija i Slavonija u okviru Habsburške Monarhije. Hrvatske zemlje između Habsburške Monarhije, Osmanskog Carstva i Venecije. Fenomen samostalne Dubrovačke Republike: politički ustroj; gospodarski i kulturološki značaj.

m. Seljačka buna 1573. godine: društveni, gospodarski i politički položaj seljaka u ranom novom vijeku.

n. Velikaške obitelji Zrinski i Frankopani u otporu centralizmu vladara Habsburške Monarhije. Oslobođanje hrvatskih zemalja od osmanske vlasti.

o. Upravne reforme habsburških vladara u kraljevini Hrvatskoj, Slavoniji i Dalmaciji pod utjecajem prosvjetiteljskih ideja u 18. Stoljeću; njihov utjecaj na društvo i gospodarstvo; stvaranje protomodernih upravnih okvira.

Povijest, druga godina učenja, jedan sat tjedno, 2 CSVET-a, razina 4.2.

A. Društvo		
Odgojno-obrazovni ishodi	Razrada ishoda	Odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar« na kraju razreda
<p>POV SSŠ A.2.1</p> <p><i>Objašnjava</i> promjene u hrvatskom društvu i svakodnevici od 19. stoljeća do početka Drugog svjetskog rata, odnosno u tzv. dugom 19. stoljeću i periodu između dva svjetska rata u europskom i svjetskom kontekstu.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - <i>objašnjava</i> modernizacijske procese i reforme u hrvatskom društvu tijekom 19. stoljeća; - <i>identificira</i> promjene u demografiji, školstvu, zdravstvu i javnoj upravi u Hrvatskoj od 19. stoljeća do početka Drugog svjetskog rata; - <i>navodi</i> primjere utjecaja Prvog svjetskog rata na hrvatsko društvo i svakodnevicu; - <i>objašnjava</i> društvena kretanja u Hrvatskoj u jugoslavenskoj državnoj zajednici između dva svjetska rata (Kraljevstvo Srba, Hrvata i Slovenaca/Kraljevina SHS/Kraljevina Jugoslavija); - <i>istražuje</i> kontinuitete i diskontinuitete modernizacijskih procesa u Hrvatskoj između dva svjetska rata. 	<p>- <i>objašnjava modernizacijske procese i navodi</i> reforme u hrvatskom društvu u 19. stoljeću, <i>imenuje</i> primjere društvenog razvoja u 19. stoljeću, primjere ratnih utjecaja na svakodnevni život ljudi u Prvom svjetskom ratu te <i>opisuje</i> društvene promjene na hrvatskim prostorima u doba jugoslavenske državne zajednice između dva svjetska rata.</p>
<p><i>Sadržaji za ostvarivanje odgojno-obrazovnih ishoda:</i></p> <p>Navedeni prema temama i domenama nakon tabličnog prikaza.</p>		
<p><i>Preporuke za izborne teme :</i></p>		

Položaj žena i djece tijekom 19. stoljeća u Hrvatskoj

Svakodnevnica, zabava, moda, kultura i sport tijekom 19. stoljeća i u razdoblju između dva svjetska rata u Hrvatskoj

Razvoj gradova i urbanizacija u 19. stoljeću u kontekstu industrijske revolucije i oblikovanja građanskog

društva u Hrvatskoj u europskom kontekstu

Udruge u Hrvatskoj u 19. stoljeću kao preteča suvremenog civilnog društva

Polagani raspad kućnih zadruga i transformacija obiteljskog života

Život u gradu i život na selu između dva svjetska rata u Hrvatskoj

Reforma školstva u vrijeme bana Ivana Mažuranića

Biti učitelj/učiteljica u 19. stoljeću i biti učenik/učenica u 19. stoljeću

B. Ekonomija

Odgojno-obrazovni ishodi	Razrada ishoda	Odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar« na kraju razreda
<p>POV SSŠ C.2.1</p> <p><i>Uspoređuje</i> gospodarske aktivnosti i tehnološke dosege u hrvatskim zemljama s obzirom na europski i svjetski kontekst od 19. stoljeća do početka Drugog svjetskog rata te njihov utjecaj na svakodnevni život ljudi.</p>	<p>- <i>kategorizira</i> probleme i dosege u industrijalizaciji hrvatskih zemalja tijekom 19. stoljeća te ih <i>uspoređuje</i> s odabranim primjerom/primjerima iz europskog gospodarstva;</p> <p>- <i>opisuje</i> gospodarske modele i strategije u razdoblju između dvaju svjetskih ratova i nakon Drugog svjetskog rata u svijetu i Hrvatskoj te njihov utjecaj na svakodnevni život;</p> <p>- <i>objašnjava</i> ekonomske uzroke iseljavanja iz hrvatskih zemalja tijekom 19. i prve polovice 20. stoljeća.</p>	<p>- <i>opisuje</i> industrijalizaciju hrvatskih zemalja tijekom 19. stoljeća i utjecaj gospodarskih aktivnosti na svakodnevnicu u prvoj polovici 20. stoljeća (do početka Drugog svjetskog rata) te ih <i>potkrjepljuje</i> primjerima.</p>

Sadržaji za ostvarivanje odgojno-obrazovnih ishoda:

Navedeni prema temama i domenama nakon tabličnog prikaza.

Preporuke za izborne teme:

Položaj radništva u europskom i hrvatskom kontekstu u 19. stoljeću i između dva svjetska rata

Obrtništvo i obrtnici u 19. stoljeću u Hrvatskoj

Iseljavanje Hrvata u prekomorske zemlje u 19. stoljeću i do početka Drugog svjetskog rata

Kultura putovanja i turizam kao fenomen 19. stoljeća

C. Znanost i tehnologija

Odgojno-obrazovni ishodi	Razrada ishoda	Odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar« na kraju razreda
<p>POV SSŠ D.2.1</p> <p><i>Ocjenjuje</i> utjecaj tehnološkog i znanstvenog napretka od 19. stoljeća do početka Drugog svjetskog rata na sveukupni razvoj hrvatskih zemalja, Europe i svijeta.</p>	<p>- <i>vrednuje</i> ulogu cestovnog, željezničkog i vodenog povezivanja hrvatskih zemalja u njihovoj sveukupnoj integraciji tijekom 19. stoljeća i razdoblja između dva svjetska rata;</p> <p>- <i>uspoređuje</i> tehnološki napredak hrvatskih zemalja od 19. stoljeća do početka Drugog svjetskog rata s tehnološkim napretkom Europe i svijeta u istom razdoblju;</p> <p>- <i>izdvaja</i> primjere hrvatskih znanstvenih dostignuća od 19. stoljeća do početka Drugog svjetskog rata;</p> <p>- <i>objašnjava</i> utjecaj tehnološkog napretka od 19. stoljeća do početka Drugog svjetskog rata na svakodnevni život ljudi.</p>	<p>- <i>objašnjava</i> primjere tehnološkog i znanstvenog napretka u Hrvatskoj, Europi i svijetu te utjecaj tehnološkog i znanstvenog napretka na svakodnevni život ljudi i <i>potkrjepljuje ih primjerima</i> .</p>

Sadržaji za ostvarivanje odgojno-obrazovnih ishoda:

Navedeni prema temama i domenama nakon tabličnog prikaza.

Preporuke za izborne teme:

Poznati hrvatski izumitelji kroz povijest s naglaskom na 19. stoljeće i razdoblje između dva

svjetska rata

Utjecaj Prvog svjetskog rata na razvoj vojne tehnologije

Epidemije u Hrvatskoj i Europi tijekom 19. stoljeća i u razdoblju između dva svjetska rata i javnozdravstvene politike

Razvoj sestrinstva u Hrvatskoj od 19. stoljeća i u periodu između dva svjetska rata u europskom kontekstu.

D. Politika

Odgojno-obrazovni ishodi	Razrada ishoda	Odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar« na kraju razreda
POV SSŠ B.2.1 <i>Objašnjava</i> politički razvoj hrvatskih zemalja od 19. do početka Drugog svjetskog rata.	<ul style="list-style-type: none">- <i>izdvaja</i> temeljne političke procese u Hrvatskoj tijekom 19. stoljeća;- <i>objašnjava</i> i <i>zaključuje</i> posljedice Prvog svjetskog rata za hrvatske zemlje, ali i europski i globalni poredak uz pomoć povijesnog zemljovida;- <i>opisuje</i> položaj Hrvatske u Kraljevini SHS/Kraljevini Jugoslaviji imajući u vidu kontekst europskih i svjetskih zbivanja.	<ul style="list-style-type: none">- <i>prepoznaje</i> i <i>izdvaja</i> temeljne političke procese u Hrvatskoj, Europi i svijetu od 19. stoljeća do početka Drugog svjetskog rata, <i>prosuduje</i> poseban položaj hrvatskih zemalja tijekom 19. stoljeća i Hrvatske u razdoblju između dva svjetska rata.

Sadržaji za ostvarivanje odgojno-obrazovnih ishoda:

Navedeni prema temama i domenama nakon tabličnog prikaza.

Preporuke za izborne teme:

Revolucije s kraja 18. stoljeća i u prvoj polovini 19. stoljeća i njihov odraz na hrvatske zemlje

Predstavnici hrvatskog narodnog preporoda

Stvaranje nacija u Europi kao poticaj hrvatskom narodnom preporodu

Misao o hrvatskoj državnosti od 19. stoljeća do početka Drugog svjetskog rata

Pregled pripadnosti i položaja hrvatskih zemalja od 19. stoljeća do početka Drugog svjetskog rata.

E. Religija - kultura - ideologija

Odgojno-obrazovni ishodi	Razrada ishoda	Odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar« na kraju razreda
<p>POV SSŠ E.2.1</p> <p><i>Tumači jezična i kulturna pitanja u kontekstu integrativnih procesa u hrvatskim zemljama u 19. stoljeću, objašnjava značaj i ulogu vjerskih zajednica u hrvatskim zemljama u 19. stoljeću i razdoblju između dva svjetska rata.</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> - <i>opisuje</i> ciljeve i tijek hrvatskog narodnog preporoda te njegovo značenje za jezičnu i kulturnu integraciju hrvatskih zemalja u 19. stoljeću; - <i>primjerima ilustrira</i> umjetničke dosege u Hrvatskoj u 19. stoljeću i periodu između dva svjetska rata; - <i>povezuje</i> književna i umjetnička djela s povijesnim procesima u Hrvatskoj u stoljeću i periodu između dva svjetska rata; - <i>navodi</i> vjerske zajednice u Hrvatskoj u 19. stoljeću i razdoblju između dva svjetska rata. 	<p>- <i>opisuje</i> zalaganja Hrvata za jezičnu i kulturnu integraciju tijekom 19. stoljeća, <i>izdvaja</i> primjere umjetničkih dosega u Hrvatskoj u 19. stoljeću i razdoblju između dva svjetska rata i analizira položaj vjerskih zajednica u Hrvatskoj u 19. stoljeću i razdoblju između dva svjetska.</p>
<p><i>Sadržaji za ostvarivanje odgojno-obrazovnih ishoda:</i></p>		
<p>Navedeni prema temama i domenama nakon tabličnog prikaza.</p>		
<p><i>Preporuke za izborne teme:</i></p>		
<p>Hrvatske umjetnice u 19. i 20. stoljeću</p>		
<p>Novine: medij 19. stoljeća</p>		
<p>Razvoj kulturnih i znanstvenih institucija u Hrvatskoj u 19. st.</p>		
<p>Fotografija kao povijesni izvor za hrvatsko društvo od druge polovice 19. stoljeća do početka Drugog</p>		
<p>svjetskog rata</p>		

**SADRŽAJI ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA
RASPOREĐENI PREMA TEMATSKIM CJELINAMA I DOMENAMA**

(kratice domena: D – Društvo, E – Ekonomija, ZiT – Znanost i tehnologija, P – Politika, FRK – Filozofsko-religijsko-kulturno područje)

I. HRVATSKA U DOBA OBLIKOVANJA NACIJA I NACIONALNIH DRŽAVA

1. Industrijalizacija i razvoj prometnih mreža hrvatskih zemalja u 18. i 19. stoljeću u kontekstu europskih industrijskih revolucija – problemi i dosezi.
2. Struktura stanovništva i demografska slika hrvatskog društva od početka 19. stoljeća do kraja Prvog svjetskog rata.
3. Modernizacija i modernizacijski procesi u hrvatskim zemljama tijekom „dugog 19. stoljeća“ u europskom kontekstu: školstvo, zdravstvo, javna uprava, kulturne i znanstvene ustanove i institucije, jezične politike, razvoj gradova i tehnologije.
4. Vrijeme revolucija u Europi od kraja 18. stoljeća i u 19. stoljeću i njihov politički i društveni utjecaj na hrvatske zemlje.
5. „Stoljeće nacija“. Hrvatski narodni preporod (Ilirski pokret). 19. stoljeće kao stoljeće modernih ideja i ideologija – liberalizam, konzervativizam, socijalizam, marksizam – u kontekstu hrvatskih zemalja.
6. Politički razvoj hrvatskih zemalja od kraja 18. stoljeća do početka Prvog svjetskog rata. Pitanje teritorijalne rascjepkanosti, Vojna krajina.
7. Hrvatska kultura i znanost u kontekstu globalnog 19. stoljeća. Katolička Crkva i druge vjerske zajednice.
8. Hrvatska i njezino društvo u vihoru Prvog svjetskog rata. Svijet nakon Prvog svjetskog rata: raspad Austro-Ugarske Monarhije, Pariška mirovna konferencija, Država Slovenaca, Hrvata i Srba.

II. HRVATSKA IZMEĐU DVA SVJETSKA RATA

9. Hrvatsko društvo između dva svjetska rata: nastavak modernizacijskih procesa, demografska slika društva i društvene strukture, socijalna politika, svakodnevnica.
10. Kraljevstvo/Kraljevina Srba, Hrvata i Slovenaca i Kraljevina Jugoslavija: nastanak jugoslavenske države, Hrvatska u novoj državnoj zajednici i njezin politički položaj – problemi i pokušaji rješenja.
11. Gospodarske prilike u Hrvatskoj između dva svjetska rata u europskom i globalnom kontekstu: agrarna kriza, industrija, velika gospodarska kriza.
12. Odjeci modernizma u hrvatskoj umjetnosti i kulturi u europskom kontekstu.

13. Znanstvena i tehnološka dostignuća u Hrvatskoj u međuratnom periodu i globalni doprinos. Javno zdravstvo.

Povijest, treća godina učenja, jedan sat tjedno, 2 CSVET-a, razina 4.2.

A. Društvo		
Odgojno-obrazovni ishodi	Razrada ishoda	Odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar« na kraju razreda
<p>POV SSŠ A.3.1.</p> <p><i>Objašnjava</i> promjene u hrvatskom društvu i svakodnevici tijekom suvremenog doba u europskom i svjetskom kontekstu.</p>	<p>- <i>prosuduje</i> uzroke, obilježja i posljedice antisemitizma u svijetu i Hrvatskoj te progone ljudi u totalitarnim režimima na rasnoj, ideološkoj, nacionalnoj i vjerskoj osnovi od početka Drugog svjetskog rata do raspada Jugoslavije;</p> <p>- <i>objašnjava</i> društvena kretanja u Hrvatskoj u sastavu socijalističke Jugoslavije;</p> <p>- <i>prosuduje</i> međusobne odnose različitih društvenih skupina te dinamiku društvenih promjena u svijetu u periodu od kraja Drugog svjetskog rata do danas;</p> <p>- <i>istražuje</i> posljedice ratnih zbivanja u Domovinskom ratu za civilno stanovništvo i društvo te ulogu medija u Domovinskom ratu.</p>	<p>- <i>navodi</i> primjere društvenog razvoja u 20. stoljeću, primjere ratnih utjecaja na svakodnevni život ljudi tijekom Domovinskog rata;</p> <p>- <i>opisuje</i> društvene promjene na hrvatskim prostorima od 1939. godine do danas i utjecaje totalitarnih režima na razvoj društva i svakodnevnicu;</p> <p>- <i>prosuduje</i> uzroke, obilježja i posljedice antisemitizma u Hrvatskoj te holokaust, progone i stradanja ljudi u komunističkome režimu na rasnoj, ideološkoj, nacionalnoj i vjerskoj osnovi u Europi i Hrvatskoj;</p> <p>- <i>objašnjava</i> posljedice Drugog svjetskog i Domovinskog rata na višestruke promjene u društvu.</p>
<p><i>Sadržaji za ostvarivanje odgojno-obrazovnih ishoda:</i></p> <p>Navedeni prema temama i domenama nakon tabličnog prikaza.</p>		
<p><i>Preporuke za izborne teme:</i></p> <p>Građanske slobode i ljudska prava u 20. i 21. stoljeću</p> <p>Svakodnevica, zabava, moda, kultura i sport tijekom 20. i 21. stoljeća</p> <p>Globalizacijski trendovi i hrvatsko društvo</p>		

Razvoj svijesti o ekološkim problemima tijekom 20. i 21. stoljeća

Hrvatsko iseljništvo u 20. stoljeću: društveni i ekonomski razlozi

Transformacije života u gradu tijekom 20. stoljeća

Transformacije života na selu tijekom 20. stoljeća

Domovinski rat u mome zavičaju

B. Ekonomija

Odgojno-obrazovni ishodi	Razrada ishoda	Odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar« na kraju razreda
<p>POV SSŠ C.3.1.</p> <p><i>Uspoređuje</i> gospodarske aktivnosti i tehnološke dosege u hrvatskim zemljama s obzirom na europski i svjetski kontekst tijekom suvremenog doba te njihov utjecaj na svakodnevni život ljudi.</p>	<ul style="list-style-type: none">- <i>opisuje</i> gospodarske modele i strategije nakon Drugog svjetskog rata u svijetu i Hrvatskoj te njihov utjecaj na svakodnevni život;- <i>objašnjava</i> ekonomske uzroke iseljavanja iz hrvatskih zemalja od kraja Drugog svjetskog rata do danas;- <i>izdvaja</i> gospodarske uzroke jugoslavenske krize 1980-ih;- <i>analizira</i> utjecaj Domovinskog rata na ekonomske aktivnosti i razvoj gospodarstva.	<ul style="list-style-type: none">- <i>opisuje</i> utjecaj gospodarskih aktivnosti na svakodnevicu u drugoj polovici 20. i početkom 21. stoljeća te utjecaj gospodarskih problema na krizu i raspad socijalističke Jugoslavije;- <i>analizira</i> utjecaje Domovinskog rata na ekonomske aktivnosti i razvoj gospodarstva;- <i>preispituje</i> model privatizacije u Republici Hrvatskoj i njen utjecaj na kvalitetu života stanovništva Republike Hrvatske.

Sadržaji za ostvarivanje odgojno-obrazovnih ishoda:

Navedeni prema temama i domenama nakon tabličnog prikaza.

Preporuke za izborne teme:

Utjecaj gospodarstva na kulturni, umjetnički i znanstveni razvoj

Pojava i razvoj potrošačkog društva

Gospodarski modeli i strategije u 20. stoljeću

Turizam u 20. i 21. st. kao društveni i ekonomski faktor

C. Znanost i tehnologija

Odgojno-obrazovni ishodi	Razrada ishoda	Odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar« na kraju razreda
<p>POV SSŠ D.3.1.</p> <p><i>Ocjenjuje</i> utjecaj tehnološkog i znanstvenog napretka tijekom suvremenog doba na sveukupni razvoj hrvatskih zemalja, Europe i svijeta.</p>	<ul style="list-style-type: none">- <i>uspoređuje</i> tehnološki napredak hrvatskih zemalja od kraja Drugog svjetskog rata do danas s tehnološkim napretkom Europe i svijeta u istom razdoblju;- <i>izdvaja</i> primjere hrvatskih znanstvenih dostignuća tijekom 20. i 21. stoljeća;- <i>analizira</i> promjene u svakidašnjem životu ljudi, koje su nastale uporabom novih tehnologija i izuma u periodu od 1945. godine do danas.	<ul style="list-style-type: none">- <i>objašnjava</i> primjere tehnološkog i znanstvenog napretka u Hrvatskoj, Europi i svijetu te utjecaj tehnološkog i znanstvenog napretka na svakodnevni život ljudi;- <i>navodi</i> osnovne znanstvene i tehnološke dosege hrvatskoga gospodarstva u kontekstu svjetskoga znanstvenog i tehnološkog razvoja.

Sadržaji za ostvarivanje odgojno-obrazovnih ishoda:

Navedeni prema temama i domenama nakon tabličnog prikaza.

Preporuke za izborne teme:

Hrvati koji su obilježili svijet gospodarstva, znanosti, kulture i sporta tijekom 20. i 21. stoljeća

Tehnologija i izumi suvremenoga doba

Tehnološke revolucije u 20. i na početku 21. stoljeća

Hrvatska na pragu industrije 4.0

D. Politika

Odgojno-obrazovni ishodi	Razrada ishoda	Odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar« na kraju razreda
<p>POV SSŠ B.2.1</p> <p><i>Objašnjava</i> politički razvoj hrvatskih zemalja od 19. do početka Drugog svjetskog rata.</p>	<ul style="list-style-type: none">- <i>izdvaja</i> temeljne političke procese u Hrvatskoj tijekom 19. stoljeća;- <i>objašnjava</i> i <i>zaključuje</i> posljedice Prvog svjetskog rata	<ul style="list-style-type: none">- <i>prepoznaje</i> i <i>izdvaja</i> temeljne političke procese u Hrvatskoj, Europi i svijetu od 19. stoljeća do početka Drugog svjetskog rata,

	<p>za hrvatske zemlje, ali i europski i globalni poredak uz pomoć povijesnog zemljovida;</p> <p>- <i>opisuje</i> položaj Hrvatske u Kraljevini SHS/Kraljevini Jugoslaviji imajući u vidu kontekst europskih i svjetskih zbivanja.</p>	<p>- <i>prosuduje</i> poseban položaj hrvatskih zemalja tijekom 19. stoljeća i Hrvatske u razdoblju između dva svjetska rata.</p>
--	---	---

Sadržaji za ostvarivanje odgojno-obrazovnih ishoda:

Navedeni prema temama i domenama nakon tabličnog prikaza.

Preporuke za izborne teme:

Revolucije s kraja 18. stoljeća i u prvoj polovini 19. stoljeća i njihov odraz na hrvatske zemlje

Predstavnici hrvatskog narodnog preporoda

Stvaranje nacija u Europi kao poticaj hrvatskom narodnom preporodu

Misao o hrvatskoj državnosti od 19. stoljeća do početka Drugog svjetskog rata

Pregled pripadnosti i položaja hrvatskih zemalja od 19. stoljeća do početka Drugog svjetskog rata.

E. Filozofsko-religijsko-kulturno područje

Odgojno-obrazovni ishodi	Razrada ishoda	Odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar« na kraju razreda
<p>POV SSŠ E.3.1.</p> <p><i>Tumači</i> jezična i kulturna pitanja u kontekstu integrativnih procesa u hrvatskim zemljama, znanstvene dosege u Hrvatskoj tijekom 20. stoljeća te probleme vjerskih zajednica u socijalističkoj Jugoslaviji.</p>	<p>- <i>ilustrira</i> umjetničke dosege u Hrvatskoj na temelju primjera u drugoj polovici 20. stoljeća i početkom 21. stoljeća;</p> <p>- <i>povezuje</i> književna i umjetnička djela s povijesnim procesima u Hrvatskoj u drugoj polovici 20. stoljeća i početkom 21. stoljeća;</p> <p>- <i>opisuje</i> jezične, kulturne i religijske probleme Hrvata u socijalističkoj Jugoslaviji;</p> <p>- <i>istražuje</i> kulturu sjećanja u</p>	<p>- <i>opisuje</i> zalaganja Hrvata za jezičnu i kulturnu integraciju tijekom 20. stoljeća, znanstvene i umjetničke dosege na hrvatskim prostorima u istom razdoblju te položaj Katoličke Crkve u socijalističkoj Jugoslaviji;</p> <p>- <i>pronalazi</i> primjere kulture sjećanja u modernoj Hrvatskoj.</p>

	<p>modernoj Hrvatskoj i <i>povezuje</i> je s konkretnim povijesnim događajima;</p> <p>- <i>prosuduje</i> ulogu i važnost povijesti u očuvanju baštine, kulture sjećanja te oblikovanju kolektivnog i individualnog sjećanja o prošlosti.</p>	
<p><i>Sadržaji za ostvarivanje odgojno-obrazovnih ishoda:</i></p> <p>Navedeni prema temama i domenama nakon tabličnog prikaza.</p>		
<p><i>Preporuke za izborne teme:</i></p> <p>Odraz povijesnih događaja u djelima umjetnika i književnika</p> <p>Postmodernizam u Hrvatskoj – umjetnost u službi države ili pojedinca</p> <p>Značaj Rimokatoličke Crkve u procesu stvaranja samostalne Republike Hrvatske</p> <p>Razvoj novih medija u 20. stoljeću u Hrvatskoj</p> <p>Film i filmska industrija u Hrvatskoj u 20. stoljeću</p>		

SADRŽAJI ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA RASPOREĐENI PREMA TEMATSKIM CJELINAMA I DOMENAMA

(kratice domena: D – Društvo, E – Ekonomija, ZiT – Znanost i tehnologija, P – Politika, FRK – Filozofsko-religijsko-kulturno područje)

I. HRVATSKA, EUROPA I SVIJET TIJEKOM DRUGOG SVJETSKOG RATA

- a. Političke, ideološke i gospodarske pretpostavke Drugog svjetskog rata. Tijek ratnih operacija.
- b. Fašizam, nacionalsocijalizam i komunizam: uništavanje demokracije i zločini protiv čovječanstva. Holokaust.
- c. Hrvatska u vrijeme Drugog svjetskog rata: Nezavisna Država Hrvatska; zločini nad Židovima i ostalim protivnicima ustaškoga režima . Partizanski pokret.

II. EUROPA I SVIJET NAKON DRUGOG SVJETSKOG RATA

d. Podijeljeni svijet 1945. - 1990. godine: totalitarni sustavi protiv demokracije i njihova represija; sukobi i savezništva u međunarodnim odnosima; razvoj znanosti i tehnologije: utjecaj na gospodarstvo i društvo u intenzivnim promjenama; sukobi multinacionalnih kompanija u borbi za energente i tržišta.

e. Digitalna revolucija: utjecaj masovnih medija na društvene promjene.

f. Značaj svjetskih velesila u globalnome gospodarstvu, politici i kulturi.

g. Značaj europskih integracija i organizacija u europskoj i svjetskoj politici, gospodarstvu i kulturi.

h. Svijet u pokretu: demografske promjene i migracije.

III. HRVATSKA U SASTAVU DRUGE JUGOSLAVIJE

i. Hrvatska u komunizmu i socijalizmu (DFJ/FNRJ/SFRJ): vlast, karakter totalitarne države, hrvatsko društvo u kontekstu gospodarskih, kulturnih, političkih i nacionalnih kretanja 1945. – 1990.

j. Promjene i preobrazbe tradicionalnih društvenih struktura u hrvatskom društvu.

k. Položaj vjerskih zajednica u drugoj Jugoslaviji i uloga Katoličke crkve .

IV. STVARANJE SUVERENE REPUBLIKE HRVATSKE I DOMOVINSKI RAT

l. Međunarodni i unutarnji kontekst raspada SFRJ: nestanak blokovske politike u Europi; hrvatska ideja nacionalne države u sukobu s velikosrpskom ideologijom.

m. Hrvatske oružane postrojbe u otporu velikosrpskoj agresiji: primjer Vukovara. Republika Hrvatska u borbi za međunarodno priznanje i teritorijalnu cjelovitost.

n. Uspostava demokratskog sustava: kontinuitet ili diskontinuitet nasljeđa neučinkovite državne uprave iz doba druge Jugoslavije; problematika tranzicije.

o. Hrvatsko društvo u kontekstu europskih integracija: stanje gospodarstva; ekonomske migracije; demografska slika hrvatskog društva.

p. Kulturni, znanstveni i sportski dosezi hrvatskog društva.

E. POVEZANOST S DRUGIM PREDMETIMA I MEĐUPREDMETNIM TEMAMA

Nastavni predmet Povijest povezan je s drugim predmetima i međupredmetnim temama u cilju zajedničkog razvoja temeljnih vještina kritičkog mišljenja tijekom povezivanja bliskih sadržaja.

Povijest je u srednjim strukovnim školama usko povezana s humanističkim i društvenim predmetima. S Hrvatskim jezikom nastava Povijesti dijeli proučavanje sadržaja kroz koje se razvijaju identitetske odrednice pripadnosti hrvatskoj kulturnoj baštini. Stoga je iznimno važno da svi nastavni materijali kako s didaktičko-metodičkog aspekta tako i gramatičkog budu napisani skladnim stilom što učeniku omogućava razvoj jezičnih vještina i vještina kritičkog čitanja teksta. Korelacija s Politikom i gospodarstvom ostvaruje se u sadržajima političke i gospodarske domene. Oba predmeta uzajamno se nadopunjuju i potiču vještine kritičkog mišljenja i argumentiranja, analiziranja društvene problematike, političkog mišljenja i razumijevanja gospodarskih tijekova, te uzajamno upotpunjuju proučavanje ljudskih prava i demokratskog sustava. Korelacija Povijesti s Vjeronaukom i Etikom ogleda se u zauzimanju vrijednosnih stavova učenika na temelju etičke prosudbe vezano uz određene povijesne događaje i procese. Povezanost se ostvaruje i proučavanjem religijskih i filozofskih sustava u prošlosti.

Korelacija s Geografijom očituje se proučavanjem svakog povijesnog sadržaja jer je uvijek povezan s konkretnim prostorom. Pri tome je bliska povezanost ekohistorije s geomorfološkim obilježjima i klimom što je tijekom prošlosti utjecalo na sve domene ljudskog djelovanja na određenom prostoru.

Povijest je povezana s Matematikom na primjerima računanja vremena, analize demografskih podataka, tablica i dijagrama. S Računalstvom je povezana u razvoju afirmativnog i odgovornog korištenja digitalne pismenosti. Istodobno, nastava Povijesti uspostavlja korelaciju i s nizom sadržaja strukovnih predmeta, posebno u domenama Ekonomije te Znanosti i tehnologije.

U nastavi Povijesti realizira se sadržaj niza međupredmetnih tema. Učiti kako učiti realizira se primjenom različitih strategija učenja, korištenjem informacija iz različitih izvora te stvaranjem poticajnog okruženja za učenje. Poduzetništvo se realizira stjecanjem znanja iz ekonomije i prepoznavanjem gospodarskih tijekova koji su utjecali na suvremeni svijet. Osobni i socijalni razvoj ostvaruje se primjenom različitih oblika rada. Suradujući u paru ili skupini učenici preuzimaju odgovornost za učenje, vrednuju vlastiti rad i rad drugih te razvijaju sliku o sebi i drugima. Uporaba informacijske i komunikacijske tehnologije ostvaruje se korištenjem digitalnih alata te razvojem osjećaja odgovornosti i kritičkog promišljanja o korištenju tehnologije i izvora informacija. Zdravlje se realizira na sadržajima o zdravlju, bolestima, medicini, higijeni, prehrani i stanovanju u prošlosti. Održivi razvoj realizira se na sadržajima o utjecaju čovjeka na okoliš u prošlosti i sadašnjosti. Građanski odgoj i obrazovanje realizira se proučavanjem sadržaja o ljudskim i manjinskim pravima, nacionalnim i međunarodnim instrumentima njihove zaštite, funkcioniranju demokracije i demokratskog društva, borbi za društvenu i političku jednakost, vrijednosti aktivnog građanstva i kulturnog pluralizma. Učenici objašnjavaju nastanak Republike Hrvatske, ustrojstvo vlasti i ulogu državnih institucija u Republici Hrvatskoj te ulogu institucija Europske unije.

F. UČENJE I POUČAVANJE PREDMETA

Iskustva učenja

Svrha i ciljevi učenja i poučavanja nastavnog predmeta Povijesti ostvaruju se s pomoću pet domena, šest tehničkih koncepata te odgojno-obrazovnih ishoda učenja. Tehnički koncepti pomažu razvoju vještine povijesnog mišljenja. Protežu se kroz pet domena ljudske djelatnosti te omogućuju učenicima razvijanje osjećaja za kronologiju, razumijevanje utjecaja prostora na događaje, pojave i procese u prošlosti, razumijevanje uzroka i posljedica, kontinuiteta i promjena, perspektiva, kritičko promišljanje na temelju povijesnih izvora te stvaranje i predstavljanje vlastitih zaključaka. Ishodi učenja i pripadajuće razine usvojenosti predstavljaju očekivana znanja i vještine koje učenik ostvaruje u okviru nastave Povijesti u strukovnom obrazovanju. Povijesni sadržaji služe stjecanju potrebnih znanja i razvoju vještina na putu prema ostvarivanju ciljeva i ishoda učenja. Učenje i poučavanje Povijesti temelji se na aktivnom učenju koje je usmjereno na stjecanje temeljnih znanja (činjeničnih, konceptualnih, proceduralnih, metakognitivnih).

Uloga nastavnika

Učenje i poučavanje Povijesti usmjereno je na aktivno učenje uz osmišljene aktivnosti za učenika te uzajamnu komunikaciju svih sudionika procesa učenja i poučavanja. U središtu procesa je učenik, a nastavnik osmišljava i organizira načine rada koji omogućuju najprimjerenije uvjete za učenje i poučavanje. Nastavnik potiče kreativno i učinkovito stjecanje znanja, kritičko i argumentirano mišljenje te razvoj metakognitivnih sposobnosti učenika. Planira suradničko učenje i razvijanje komunikacijskih vještina, vlastitu potporu učenicima, osmišljava prikladne metode te osigurava preduvjete za učenje. Učeniku pruža potporu u doseganju visokih razina postignuća i razvijanju vještina.

Materijali i izvori za učenje

Materijali i izvori za učenje su alati koji omogućuju proces učenja i poučavanja. Oni su nositelji i posrednici informacija, sredstvo komunikacije, predmeti proučavanja i poticaji za učenje. Nastavnik određuje kako ih pravilno odabrati, prilagoditi i u kojem ih dijelu procesa učenja i poučavanja primijeniti. Najbolje je koristiti se kombinacijom izvora i materijala za učenje te različitih medija jer se time učenici potiču na interakciju u nastavnome procesu.

U procesu učenja i poučavanja Povijesti korištenje materijala za učenje potrebno je uskladiti s ciljevima i ishodima učenja. Izvori i materijali nisu sami po sebi cilj, već sredstvo za ostvarivanje ciljeva i ishoda učenja. Trebaju biti primjereni dobi učenika, usklađeni s prethodnim iskustvom i stilovima učenja te prilagođeni njegovim kognitivnim sposobnostima. U izvore i materijale ubrajaju se sva sredstva koja omogućuju učinkovitije i poticajnije učenje i poučavanje Povijesti. Nastava povijesti ne može se ostvarivati bez uspostavljenog povijesnog narativa. Najvažniji alat koji učeniku omogućuje rad na povijesnom tekstu je udžbenik. U suvremenom digitalnom svijetu obilježenom dostupnošću informacija udžbenik ne smije imati ulogu posrednika sadržaja. No, on i dalje treba ostati najvažniji alat pri čemu mora biti uređen didaktičko-metodički primjereno oblikovanim narativom, povijesnim izvorima, povijesnim kartama i pitanjima tako da učenik tijekom nastavnog procesa i samostalnim proučavanjem udžbenika može sustavno razvijati vještine povijesnog mišljenja. Uspostavljeni narativ svakog pojedinačnog odlomka u udžbenicima za strukovno obrazovanje treba biti tako koncipiran da u sebi sadrži problematiku koju će učenik prepoznati postavljanjem ključnog pitanja. To podrazumijeva primjereno opširne

tekstove koje će učenika zainteresirati za problematiku i kritičko čitanje. Zadaća udžbenika nije u tome da donosi pojednostavljeni narativ koji je potrebno usvojiti. Tijekom nastavnog procesa učitelj koristi i druge alate: radne bilježnice, zbirke izvora, povijesne atlase, slijepe karte, reprodukcije, povijesne replike, časopise, fotografije, filmove, digitalne i mrežne izvore. Sve navedeno mora biti u službi stvaranja povijesnog narativa na temelju kritičkog vrednovanja.

Okruženje

Proces učenja i poučavanja treba se održavati u sigurnom, ugodnom i poticajnom okruženju u kojemu učenici i nastavnik mogu ostvariti svoje mogućnosti te uspješno i motivirano učiti i poučavati. Preporuka je da se nastava Povijesti održava u specijaliziranoj učionici. Izvan škole nastava Povijesti može se održati u baštinskim muzejima, arhivima, galerijama, knjižnicama i drugim primjerenim ustanovama. U okviru terenske nastave, školskih izleta i ekskurzija nastava Povijesti može se održati na arheološkim i drugim primjerenim lokalitetima. Proces učenja i poučavanja može se provoditi i u digitalnom okružju.

Poželjno je da učionice budu opremljene prikladnom informatičkom tehnologijom i didaktičkim sredstvima poput povijesnih i geografskih karata, atlasa, modela, ilustracija i dr. Pri tome treba voditi računa o estetskom uređenju prostora te omogućiti učenicima sudjelovanje u osmišljavanju vlastitog okruženja za učenje.

Ugodno i poticajno školsko okruženje omogućuje uspješan rad i učenje, međusobno poštovanje i potporu učenika i nastavnika. Kako bi postignuća učenika i proces učenja i poučavanja bili kvalitetniji i uspješniji, preporučuje se planirati suradnju škole i učenika s roditeljima, lokalnom i širom zajednicom te s različitim institucijama i stručnjacima.

Određeno vrijeme

Povijest se uči i poučava dva sata tjedno, na razini 4.1. u 1. razredu. Ukupno 70 sati godišnje. Povijest se uči i poučava na razini 4.2. u 1., 2. i 3. razredu jedan sat tjedno. Ukupno 35 sati godišnje.

Ishodi su postavljeni tako da vode dubljem razumijevanju novije i suvremene hrvatske povijesti u europskom i svjetskom kontekstu. Nastavnik samostalno planira dovoljan broj sati za ostvarivanje pojedinih odgojno-obrazovnih ishoda i rad na tehničkim konceptima.

Grupiranje učenika

Učenici se u školi i prema potrebi izvan nje (suradnja među školama, projekti i sl.) mogu grupirati prema interesu za predmet i individualnim potrebama. Ukoliko je ponuđena, učenici mogu pohađati dodatnu nastavu što im omogućuje usavršavanje postojećih i stjecanje novih vještina. Prema interesima i sposobnostima učenici mogu pohađati izvannastavnu aktivnost, što se najčešće odnosi na povijesnu grupu. Povijesna grupa sastavljena je od učenika koji pokazuju veće zanimanje za Povijest i dodatno usvajanje znanja i razvijanje vještina, što im pak omogućuje takav rad.

Učenici s teškoćama i daroviti učenici

Za učenike s posebnim odgojno-obrazovnim potrebama (učenici s teškoćama i daroviti učenici) nastavnici planiraju kurikulum usmjeren na učenika. Osobitosti/teškoće učenika zahtijevaju njima sukladne individualizirane/diferencirane postupke, ciljeve učenja, razinu usvojenosti odgojno-obrazovnoga ishoda, opseg i dubinu sadržaja učenja, strategije i aktivnosti poučavanja kojima se žele ostvariti postavljeni ciljevi te načini vrednovanja i ocjenjivanja ostvarenih postignuća. Rad s učenicima s teškoćama nastavnici planiraju u suradnji sa stručno-pedagoškom službom u školi, u skladu s važećim propisima vezanim uz tu skupinu učenika.

G. VREDNOVANJE USVOJENOSTI ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

Elementi vrednovanja u učenju i poučavanju Povijesti povezani su s ishodima učenja, sadržajima i aktivnostima iz ishoda učenja te tehničkim konceptima.

Elementi vrednovanja su:

Činjenično znanje: poznavanje i razumijevanje događaja, procesa i pojava, temeljnih kronoloških odrednica, osnova korištenja povijesnih i geografskih karata te korištenje odgovarajuće povijesne terminologije.

Konceptualno znanje: poznavanje, korištenje i razumijevanje tehničkih koncepata kao okvira za tumačenje i razumijevanje prošlih događaja, procesa i pojava. Riječ je o konceptima vremena i prostora, uzroka i posljedica, kontinuiteta i promjena, rada na povijesnim izvorima, povijesne perspektive te usporedbe i sučeljavanja.

Proceduralno znanje: poznavanje i primjena odgovarajućih metoda, postupaka i procedura u radu s povijesnim izvorima.

U procesu učenja i poučavanja Povijesti provode se tri pristupa vrednovanju: vrednovanje za učenje, vrednovanje kao učenje i vrednovanje naučenog.

Svrha vrednovanja za učenje jest poticanje i usmjeravanje učenja pravodobnim povratnim informacijama. Provodi se sustavnim i kontinuiranim praćenjem individualnih i skupnih aktivnosti učenika, ciljanim pitanjima i razgovorom s učenicima te pisanim kontrolnim i praktičnim vježbama poput korištenja slijepih karata, izrade jednostavnih povijesnih karata na zadanoj podlozi, lenti vremena, različitih grafičkih prikaza i mapa, popunjavanja slijepih karata, izrade osobne mape i slično. Važnu ulogu u vrednovanju za učenje imaju pravodobne i jasne povratne informacije.

Vrednovanje kao učenje promatra se kao sastavni dio učenja, a provodi se postupcima koji obuhvaćaju samovrednovanje i samoprocjenu učenika, kao i učeničko vrednovanje i procjenu radova drugih učenika. U procesu vrednovanja kao učenja učenik procjenjuje vlastito

razumijevanje i poznavanje različitih postupaka i metoda, vlastite radove i uspješnost njihova prezentiranja i drugo. Učenici mogu vrednovati učenje i rezultate ostalih učenika, posebno nakon prezentiranja različitih individualnih i skupnih radova.

Vrednovanje naučenog provodi se najčešće nakon obrađene nastavne teme i rezultira ocjenom. Potrebno je kombinirati pisano i usmeno vrednovanje te primjenjivati raznovrsne tehnike i metode vrednovanja naučenog. Kognitivna složenost zadataka i aktivnosti koje se vrednuju trebaju se podudarati s kognitivnom složenosti očekivanih ishoda učenja.

Na kraju nastavne godine zaključna ocjena treba iskazati ukupnu usvojenost ishoda učenja, odnosno kako učenik iskazuje opseg i dubinu znanja i razumijevanja povijesnih događaja, pojava i procesa, konceptualno i proceduralno znanje.

Izvještavanje

Izvještavanje je kontinuirana aktivnost koju provodi nastavnik, a usmjerena je prema svim dionicima odgojno-obrazovnoga procesa: učenicima, roditeljima, članovima razrednih vijeća te stručnoj službi škole. U kvalitativnim osvrtima nastavnika nastoji se kvalitetnije i iscrpnije opisati ukupnost i kvaliteta postignuća učenika u određenome obrazovnom razdoblju. Ti kvalitativni osvrti trebaju točno, konkretno i specifično opisati učenikove dosadašnje rezultate i napredovanja u predmetu u odnosu na postavljena očekivanja definirana kurikulumom. Izravno izvještavanje provodi se dijalogom s dionicima dok se neizravno izvještavanje odnosi na pisane forme (izvještaje) upućene zainteresiranim dionicima.

Zaključna ocjena

Zaključna ocjena proizlazi iz sva tri jednakovrijedna elementa vrednovanja. Određuje se na temelju ostvarenosti odgojno-obrazovnih ishoda uz kontinuirano praćenje pokazatelja o učenikovu učenju i napredovanju koje treba obrazlagati baš kao i brojčane ocjene.

Pri određivanju zaključne ocjene svi elementi vrednovanja su jednako vrijedni.

Kao brojčani pokazatelj ostvarenosti odgojno-obrazovnih ishoda definiranih kurikulumom zadržava se ljestvica školskih ocjena od pet stupnjeva. Zaključna ocjena izriče se brojkom i riječju: nedovoljan – 1; dovoljan – 2; dobar – 3; vrlo dobar – 4; odličan – 5.

